

Izhaja vsak četrtek in velja s poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do sređe opoldne.

Štev. 45.

V Mariboru, dne 5. novembra 1903.

Tečaj XXXVII.

Kmetijska in meščanska šola v Ljutomeru.

Maribor, dne 3. nov. 1903.

Nikjer na Avstrijskem ne hrepeni kmetško ljudstvo tako glasno in nestrpno po daljni izobrazbi kakor naše slovensko kmetško ljudstvo na Štajerskem. Ne mine mesec, da bi nam iz tega ali onega okraja, iz tega ali onega zborovanja ne došel glas, da zahteva ondotno prebivalstvo zavodov za nadaljno svojo izobrazbo. Brežiški okraj kliče po ple-tarski šoli in poslanec Žičkar v javnih zastopih z vstrajnostjo zastopa zahteve svojih volilcev. Poslanec Vošnjak je v deželnem zboru že drugokrat stavil predlog, naj se osnuje v šoštanjškem ali celjskem okraju kmetijska šola. Kmetijska zadruga na Cvenu pri Ljutomeru je poslala lani prošnjo na deželni zbor zaradi ustanovitve kmetijske zimske šole in letos je poslanec Kočevar v deželnozborni seji dne 30. okt. nujno zahteval, da se deželni odbor takoj izreče o usodi one prošnje. Dosedanje štajerske šole za kmetijsko strokovno izobrazbo, namreč kmetijska šola v Grottenhofu in vinarska ter sadjarska šola v Mariboru sicer ne ustrezata potrebam Slovencev, ker morajo slovenski mladeniči zaradi tujega jim učenega jezika ti šoli za leto delj obiskovati kakor nemški mladeniči. A v kljub temu so Slovinci — v sili je nazadnje tudi najslabša pomoč dobra — pošiljali prav pridno svoje mladeniče na ti šoli. Po podatkih ob priliki zadnjega ljudskega štetja je kmetijsko šolo v Grottenhofu obis-

kovalo 31 Nemcev in 20 Slovencev, vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru pa 7 Nemcev in 28 Slovencev. Pripomniti pa moramo, da se v Grottenhofu in v Mariboru sprejemajo vsi nemški mladeniči, ki se prijavijo, dočim je navadno polovici slovenskih prosilcev odbita prošnja za vsprejem. To vemo od oseb, ki poznajo razmere na obeh šolah. Mnogo štajerskih slovenskih kmetov pošilja svoje sinove tudi v kmetijsko šolo v Grmu na Kranjskem, kjer je poučni jezik slovenski in kjer predelajo naši fantje vsled tega isto tvarino, zaradi katere se morajo muditi v Mariboru in Grottenhofu po 3 leta, v dveh letih. Slovenska kmetijska šola na Sp. Štajerskem je torej nujna potreba za spodštajer. kmete, da se zadovolji njihovi želji po nadaljni strokovni izobrazbi!

V nedeljo je v Ljutomeru javni ljudski shod, na katerem se bo tudi govorilo o potrebi kmetijske šole v Ljutomeru, oziroma v ljutomerskem okraju. Samoumevno je, da se rojaki ljutomerskega okraja ravno za ta predmet naznanjenega zborovanja najbolje zanimamo. Tako tudi podpisani rojak! Ker se pa mnogi ne moremo udeležiti ljutomerskega shoda, poslužujemo se časnikarske poti, da nas slišijo naši rojaki.

Ne vem, kdo bo poročal o potrebi kmetijske šole za ljutomerski okraj, in tudi ne, kaj bo poročal, vendar ako smemo soditi po dosedanjih dogodkih, bo se zgovarjala in utemeljevala prošnja cvenske zadruge, da se ustanovi na Cvenu zimska kmetijska šola. Ondotna zadruga ima za tako šolo potrebne prostore in ugodno posestvo. Toda čeprav so

že pripravljena tla, je težko verjeti, da bo deželnozborna nemška večina privolila v ustanovitev slovenske kmetijske šole, razven če se izneveri svojemu dosedanjemu nestrpnemu stališču napram Slovincem. Sicer pa bo deželni poslanec g. Kočevar gotovo prišel o mišljenju nemške večine dobro poučen na shod. Če so nemške stranke nazlo-njene ustanovitvi, potem bo shod dal prošnji cvenske zadruge le večjo veljavo in moč, ako se v istem smislu izreče. Kar se nam ponuja, tega ne smemo odkloniti.

Če pa deželni zbor ne misli privoliti v ustanovitev kmetijske zimske šole na Cvenu, pa se naj pozovejo okrajni zastopi Ljutomer, Ormož in Gornja Radgona, da se ojunajo in ustanovijo popolno nižjo kmetijsko šolo na Cvenu z enakim učnim načrtom, kakor jih imata mariborska in grottenhofska šola. Če se že enkrat na lastne stroške kaj ustanovi, se naj ustanovi nekaj dovršenega, kar bo koristilo v s e m u k m e t s k e m u s t a n u na Spodnještajerskem. Da bi dežela v doglednem času ustanovila popolno slovensko kmetijsko šolo v ljutomerskem okraju, na to pač ni misliti, ker zahtevamo Slovenci sedaj po svojih deželnih poslancih tako šolo v šoštanjškem ali celjskem okraju. In pri tej zahtevi pač moramo vstrajati, dokler se nam ne uresniči — na kar pa naj ljutomerski — ormoški okraj ne čaka, ker se dežela izvestno ne bo prenačila.

Glavna stvar pri ustanovitvi lastne kmetijske šole je pač gmočna stran. Na mariborski vinarski-sadjarski šoli stane učenec na leto po izkazih našega deželnega odbora okroglih

Listek.

Prisega v večnost.

(Resnična pripovedka; prevel Ivan Vuk.)

(Dalje.)

»Dovolite«, odvrnem mu smehljaje, »da vam rečem z besedami mojega očeta, ki je vsakokrat ob koncu take pravljice ali pripovedke rekel: Moj otrok, mnogo reči je na svetu, česar si mi ne moremo raztolmačiti; pri Bogu je vse mogoče — kdo pozna njegove načrte? Glejte, jaz sem, namesto da bi si trl glavo o pošastih in duhovih ter študiral njih bivališče, rajši mislil kaj drugega, se veselil in se držal kupice in veselil. Držimo se besed pesnika, ki pravi:

»Visoko nad nebesnim svodom se blišči, človek! — veruj — upaj — ljubi!«

Vendar, kaj vas, vi neveren materialist, brigajo bivališča duhov, ko pa tako ne verujete na večnost?«

»In ravno to je krivo«, vsklikne Ewald naglo, »da če je življenje po smrti, nam manjka prepričanja in dokazov! Prepričanje in dokaz pa moram imeti. Manjka še samo par dni, in če do tedaj ne bo nobenih dokazov, imenujem vse laž, prevaro, neumnost.

In kdo bo še verjel, ne da bi imel dokaze je bedak!«

Akoravno še tokrat nisem prav razumel, kaj pomenijo te besede, sem vskliknil nevoljno: »To so same blodnje — ne zamerite!«

»Pogrešajo naju že in kličejo«, reče mirno Ewald. In v resnici so naju že klicali; kmalu sva jih došla. Ewald je bil nakrat kakor spremenjen. Bil je zopet prejšnji veseli Ewald.

Kmalu sem pozabil v veseli družbi, ki se je zabavala pozno v noč, na neljub vtis prejšnjega filozofičnega pogovora.

Nekaj dni po tem lovu je preteklo, ko sva se z Ewaldom le mimogrede videla. Zdelo se mi je, kakor bi se me izogibal.

Ker sem še hotel pred povratkom na vseučilišče obiskati tudi svojo domovino, sem sklenil, da v dveh dneh odpotujem. Imel sem že pripravljeno vse — bilo je ravno 3. vinotoka — kar vstopi Ewald v mojo sobo ter me prijateljsko prosi, naj še nekaj dni ostanem. Rekel mi je, da je v mestu M. velika slavnost, kamor bo prišlo tudi veliko ljudstva iz raznih krajev.

»Zakaj bi se še jaz ne vdeležil te slavnosti«, sem si mislil in privolil sem. In kake pol ure sem že sedel v kočiji zraven Ewalda, ki je brez vsakega spremstva sam kočijažil.

Z iskrima konjičema sva letela mimo »šepetajoče smreke«, ne da bi se ozrla na

njo; bila sva zatopljena v druge pogovore. Po potu sva srečavala več znancev, ki so se odpravljali na slavnost v mesto.

Ni tukaj moja stvar, da bi popisoval slavnost, mislim, da je vsakdo že videl nekaj sličnega. Tu so vihrale vsakovrstne zastave, venci in šopki so krasili podboje, veže in vrata — cela vrsta okinčanih rdečeličnih natakarič in gibčnih natakarijev je ponujala jedila in pijače. Izložna okna trgovcev so bila krasno okinčana, kakor na kakem sejmu. Tu se je ogledovalo, kupovalo, tam je bila menažerija in druge reči. V veliki dvorani je pa svirala godba in na vrtu je donelo petje. Vse v najlepšem redu, kakor se spodobi za veliko slavnost.

Bil je dan obče veselosti in zabave in jaz sem se je vdeležil z vsem mladeniškim ognjem. Pri tej množici ljudstva sem kmalu zgubil Ewalda.

Nastal je večer. Ljudstvo se je odpravilo v sobe, akoravno še ni bilo preveč hladno. Postal sem utrujen in rad bi bil šel domov; začel sem se ozirati po Ewaldu. Preiskal sem vse kote in kraje — zastonj.

Nazadnje ga dobim v neki samotni sobici sedečega in v živahnem pogovoru z nekim gospodom, katerega sem takoj spoznal. Bil je moj star znanec in posestnik neke tovarne. Imenujmo ga Lekold.

1500 K, na grottenhčski soli pa okroglih 2000 K. To so pač ogromne svote! Toda toliko stane učenec vobče, deželo pa stane učenec v istini le okoli 700 K, ker se nekaj stroškov pokrije s stipendijami, ustanovljenimi od oseb, občin in zastopov, ter z dohodki šolskih zemljišč. Vseh izdatkov je na leto približno na obeh solah po 70 000 K.

Pri takih velikanskih stroških je misliti pač le v tem slučaju na uresničenje kmetijske šole, ako bi šola dobivala redno vsako leto veliko podporo. In ravno taka podpora bi se dala dobiti od države! Vsaj tako naši državni poslanci javno in zasebno zatrjujejo. Ko so pred dvema letoma povprašali pri poljedelskem ministru zaradi ustanovitve državne kmetijske šole, se jim je odgovorilo, da se to iz načelnih ozirov ne more zgoditi — ker še država dosedaj ni nobene nižje kmetijske šole ustanovila — pač pa bi se mogla dobiti podpora. Majhno podporo bi morda dovoljeval naš deželni zbor. Drugi glavni stalni dohodki pa bi se morali osigurati po okrajnih zastopih Ljutomer, Ormož in morda Gor. Radgona. To bi se moglo zgoditi le, če se povišajo okrajne doklade, kar bi ne bilo tako občutljivo. Sedaj plačujejo okraj Ljutomer 36%, Ormož 34% in Gor. Radgona 27% okrajnih doklad, kar v primeru z drugimi okraji niso visoke doklade. Brezdvomno bi šoli pomagali še drugi okrajni zastopi, ki so v slovenskih rokah, in slovena. posojilnice z ustanovitvijo stipendij. Slovenske posojilnice v prizadetih okrajih pa bi se morale zavezati, da bodo dajale rednih podpor. Saj se je njih imetje nabralo večinoma iz kmetijskih denarjev, in kmetu v prid se naj tudi v prvi vrsti uporablja. Po zadnjih nam pristopnih statističnih podatkih je znašal rezervni zaklad posojil. v Ljutomeru 83 261 K, v Gornji Radgoni 21.703 K, v Ormožu (dr. Geršak) 67.099 K, v Ormožu (dr. Omulec) 2.991 K.

Ker je vendar mogoče, da bi okrajni zastop gornjeradgonski tudi v tem vprašanju nasprotoval splošni želji slovenskih kmetov, stopilo bi se lahko tudi v dogovor zaradi ustanovitve kmetijske šole z narodnim okr. zastopom šentlenartskim. Seveda bi potem kazalo ustanoviti nameravano šolo pri Št. Juriju ob Štavnici, ker je bolj naravno središče okrajev Ljutomer, Ormož in Št. Lenart. Toda takih krajevnih vprašanj ne smemo preveč naglašati, glavni smoter mora biti stvar sama, ustanovitev kmetijske šole.

Na shodu v Ljutomeru se bo govorilo tudi o ustanovitvi meščanske šole za Ljutomer. Lapajnetova »Slovenska zadruga« je dne 1. avg. 1903 vedela poročati, da ima

Ljutomerska posojilnica že čez 5000 K določenih za ustanovitev meščanske šole v Ljutomeru. Gospod Lapajne je v istem listu v fantastičnih orisih naslikal možnost, da se ustanovi meščanska šola. Noben zaveden Slovenec ne more biti načeloma proti ustanovitvi meščanskih sol. A edino pravo kmetijsko stališče je, ako se naj z denarjem posojilnic in okrajnih zastopov ustanovijo šole, torej pretežno s kmetijskim denarjem, naj se ustanovijo šole, ki so v prvi vrsti njegovemu stanu v hasek. Slovenci trga Ljutomer in mesta Ormož naj skrbijo, da prideta te dve doslej nemčurski gujezdi kmalu v njihove slovenske roke, potem se lahko s kmetom zopet govori o ustanovitvi meščanskih sol. Takrat bo kmet gotovo tudi rad pomagal, a glavne stroške naj nosita trg in mesto, kajti temu prebivalstvu so v prvi vrsti namenjene meščanske šole in se le v drugi vrsti kmetu. Podatki o štajerskih nemških meščanskih solah dokazujejo, da je odlična večina učencev na teh solah iz mest oziroma trgov. Nihče pa ne more oporekati, da bi ne bila v Ljutomeru in Ormožu potreba slovenskih meščanskih sol, in ljudstvo ima narodno dolžnost zahtevati po shodih njih ustanovitev o d e ž e l e, ker je ta nemškimi sodeželanom dovolila enakih sol že celo vrsto: šest popolnoma deželnih, druge so do dežele v istem razmerju kakor ljudske šole. Toda kmetijsko ljudstvo si jih naj ne zida na svoje stroške, dokler si ne bo prej poskrbelo dovolj za svojo lastno stanovsko izobrazbo!

Izvestno brez izjeme želimo vsi rojaki iz ljutomerskega okraja, da se vrlenu, po naobrazbi koprnečemu kmetijskemu ljudstvu posreči dobiti kmetijsko šolo, a da se tudi tržkemu slovenskemu prebivalstvu uresniči nja želje.

A. Korošec.

Deželni zbor štajerski.

Gradec, 3. novem.

Obstrukcija.

Naši bralci že anajo iz poročil v državnem zboru, kaj pomeni beseda obstrukcija. Če manjšina v deželnem ali državnem zboru meni, da se njej godi krivica v sled postopanja večine, skuša zabraniti nadaljno posvetovanje s tem, da zahteva glasovanje po imenih ali da tirja, da se morajo vse vloge prebrati dobesedno itd. Nemška manjšina v državnem zboru je tudi s silo zabranila vsako razpravo.

Najvažnejša stvar v zdajšnjem zasedanju dežel. zbora štajerskega je sprememba volil-

nega reda za deželni zbor. O tem je »Slov. Gospodar« že poročal večkrat, kaj zahtevajo kmetijski poslanci našega dežel. zbora. Poslanci vseh strank: Slovenci, konservativci in bauernbündlarji zahtevajo v prvi vrsti pomnožitev poslancev iz kmetijske skupine. Devet tisoč kmetijskih ljudi ima zdaj 23 poslancev, 300 000 meščanov pa 27 poslancev. Zahtevale so vse tri kmetijske stranke začetkoma pomnožitev kmetijskih poslancev vsaj za pet. Tako bi bilo kmetijskih poslancev potem 28. Ker je pa nemška večina izrekla, da tega nikdar ne dovoli, je kmetijska manjšina zahtevala vsaj štiri nove sedeže v dežel. zbornici za kmetijsko ljudstvo. Nemška večina je sicer temu privedla, a ob enem zahtevala pomnožitev mestnih poslancev tudi za štiri sedeže. Potemtakem bi pa ostala dozdašnja krivica tudi v spremenjenem volilnem redu. Manjšina je torej sklenila obstrukcijo v seji deželnega zbora dne 3. novemb. Ko je bauernbündlar Brandl zahteval, naj se neki predlog izroči občinskemu odseku, je zahteval vodja bauernbündlarjev Rokitsansky, da se naj o tem predlogu glasuje za ali proti predlogu. Ko se je ta stvar rešila, je poročal poslanec Reitter o neki zadevi. Zdaj se vzdigne konservativec Kren ter predlaga on glasovanje po imenih. Ko se skonča to glasovanje, je pri prihodnji točki dnevnega reda slovenski poslanec Ivan Vošnjak zahteval petkratno glasovanje. Večina dežel. zbora je videla, da tako ne gre dalje ter vplivala na dežel. glavarja, naj sejo pretrga za pol ure. To se je po petkratnem glasovanju zgodilo. Med tem so se razne stranke posvetovale, kako jim je postopati dalje. Dogovorilo se je, da se danes popusti obstrukcija; deželni zbor pa naj še dovrši obravnavo ene točke dnevnega reda. To se je zgodilo in prihodnja seja dežel. zbora se je napovedala za prihodnji četrtek 5. novembra. Precej po dnevni seji dežel. zbora so imeli vsi poslanci vseh treh kmetijskih strank skupno posvetovanje, da sestavijo svoje zahteve radi spremembe volil. reda. Soglasno se je sklenilo, da ne odjenjajo ne za pičico od svojih itak skromnih zahtev, namreč: število kmetijskih poslancev se pomnoži za štiri. Od teh dobijo kmetije na Zgor. Štajerju 1, kmetije na Sred. Štajerju 3 in na Spod. Štajerju 1 poslanca več. Število mestnih poslancev se pomnoži v Gradcu za tri, nikdar pa ne v Mariboru za 1, kakor nemška večina zahteva. Skupina kmetijskih poslancev voli dva dežel. odbornika; nikdar pa ne pripusti, da bi nemška večina še enega poslanca volila v deželni odbor. Število poslancev v novi splošni skupini za kmete mora biti 4 — a za mesta in trge 3. To so poglobitve zahteve kmetijskih poslancev.

Ukor dežel. odborniku Feyrerju.

Deželni odbornik je v današnji seji v zasebnem govoru očital baronu Rokitsanskemu njegovo postopanje, da se veže s klerikalci in Slovenci zoper nemško ljudstvo. Pristavil je še besede: Pfai Teufel! Ob koncu seje je Rokitsansky ta dogodek razložil ter zahteval od dežel. glavarja, grofa Attemsja, naj da ukor dežel. odborniku Feyrerju. V imenu sloven. poslancev je isto zahteval dr. Jurtela in v imenu nemških konservativcev Hagenhofer. Deželni odbornik Feyrer se je nekaj izgovarjal, da ni hotel žaliti slovenskih poslancev ali pa nemških katoličanov. Deželni glavar ga je poklical k redu radi tega neparlamentarnega obnašanja.

Poprava strug Sevnice, Močnika, Gabernice, Sromlice, Sotle in Save. O tej zadevi je govoril v seji dne 30. okt. poslanec Žičkar. Govor se bo objavil pozneje. Deželni zbor je sklenil na predlog poročevalca v deželnem kulturnem odseku, dr. Jurtela, da se naroči dežel. odboru, naj v prihodnjem zasedanju dež. zbora radi prvih štirih potokov potrebno predlaga. V seji dne 31. okt. je isti poslanec vtemeljil ustanovitev meščanske šole v Sevnici. Predlog se je izročil učnemu odseku. Dne 3. novembra je vložil poslanec dr. Hrašovec predlog za ustanovitev meščanske šole s sloven. učnim jezikom v Žalcu.

Pred njima je stala steklenica vina in dva polna kozarca. Smehljaje sem ju nagovoril: »Tako sama najdem gospoda pri steklenici vina?«

Toda komaj sem izrekel to, stopil sem korak nazaj. »Prosim, oprostita, ker sem vsju motil!« Hotel sem oditi, kar se vzdigne Lekold in me pozdravi.

»Ne motite naju ne! Pijte pri nama kupico vina!« — Obotavlja se sem se vsedel.

»Ne, ne«, vsklikne nakrat Evald bled kot stena. »Vi naju ne motite! Nasprotno — povejte nama, ali se mora slovesno dana prisega spolniti?«

»Seveda«, odvrnil sem smehljaje. »Zato je dana, da se spolni!«

»Ali se lahko taka prisega odveže?«

»Pač; če bi na primer kdo prostovoljno odstopil, ga odvezal od storjene obljube ali prisegel in če bi bila nemogoča spolnitev te prisege.«

»In če bi dana prisega ne bila odvezana?« vpraša Evald temno in strmi pred se.

»No, kakor sem že poprej rekel, se mora spolniti, ako je le mogoče.«

»Saj slišiš vendar, ljubi Evald«, reče Lekold, »če je le mogoče.«

»Ali krcg tega se suče vse. Jaz moram — jaz hočem imeti dokaz! On mora držati svojo prisego — ali ga pa ni več — in je

sploh nič«, vsklikne Evald. »Pa oprostite«, de nato, »ali je prisega telesna ali duševna?«

»Oboje«, mu odvrnem; »duševna zato, ker telo brez duha ne more storiti ničesar, nima moči, ne volje; in ker prisega pokliče najvišje, najčistejše in najsvetejše bitje, Boga za prič. Telesna pa, ker jo telo izgovori in pri krivi prisegi zapade telo človeškemu sodišču.«

»Ako je prisega duševna, potem mora njena vez tudi po smrti veljati.«

»Ljubi Evald, po smrti nehajo vse osebne vezi«, mu urno odvrnem.

»Tako?« reče Evald zaničljivo se smejoč, »tako mečete vi svojo vero in svoje trditve na en kup. Vendar oprostite! Morebiti me niste prav razumeli«, nadaljuje bolj mirno. »Tukaj se gre za prisego, ki se ne da zvršiti v tem življenju, ampak se le po smrti začne. Spomnite se najinega pogovora pred nekoliko dnevi. Vi verujete na večnost, na daljnje življenje duše po smrti. Rekli ste, da še duša potem vedno zanaprej čuti, misli in ravna. In če me veže slovesna prisega, katero imam spolniti po smrti, ali jo je moja duša, če se sploh nahaja, dolžna spolniti? In Bog, če je kje, kateri se je poklical na prič, mora dušo sam prisiliti, da spolni dano prisego, tudi če bi se obotavljala! Odgovorite mi!«

(Dalje prihodnjic.)